

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 15

Indhold

- **AKTUELT I MARKEN**
 - Vinterrug
 - Hvede
 - Vårbyg
 - Opfølgning på ukrudtsbekæmpelse i vårsæd
- **MARK**
 - Svampebekæmpelse i vårsæd
- **PRÆCISION**
 - Færdiggødsning og graduering i vårbyg
- **REGLER OG TILSKUD**
 - N-kvote til græs
 - Målrettede efterafgrøder
 - Ændringsfrist til Fællesskema
- **VANDING**
 - Vandingsbehov
 - Korttidstilladelse til vandindvinding

AKTUELT I MARKEN

Vinterrug

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Rugen er nu i vækststadiet 55-57 og midt i skridningen. Vi observerer lidt skoldplet i nogle marker, men brunrust varierer markant i udbredelse fra mark til mark. Mange arealer blev behandlet mod svampesygdomme for 2-3 uger siden, men flere har nu igen behov for en indsats, hvis tærsklen på 10 % angrebne planter med rust på de tre øverste blade er overskredet.

Hvis I endnu ikke finder rust i jeres marker, anbefales det at følge udviklingen nøje, da sygdommen kan sprede sig hurtigt i det lune og tørre vejr.

Uanset rustniveau anbefaler vi, at rugen svampebeskyttes ved fuld gennemskridning. En velplaceret behandling omkring blomstringen, vil ofte være tilstrækkelig for resten af sæsonen. De tidligste marker forventes at gå i blomstring i næste uge.

Hvede

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Hveden nærmer sig nu hurtigt stadium 39, og i de kystnære områder er fanebladet allerede fuldt udviklet. Det betyder, at den kommende uge bliver afgørende for beskyttelse mod septoria – især med Balaya.

Da smittetrykket har været lavt de seneste uger, og vejrudsigten peger mod tørt vejr, anbefaler vi en moderat dosering af Balaya.

Hvis der findes rust i marken, bør Balaya kombineres med Orius Gold eller Folicur Xpert.

Vi har også fået enkelte meldinger om meldug, som nu breder sig til de øverste 2-3 blade i nogle marker. I disse tilfælde bør Balaya suppleres med et middel med god effekt mod meldug.

Forslag til fanebladbeskyttelse

0,4-0,5 l/ha Balaya

Ved forekomst af rust tilsættes: 0,25 l/ha Orius Gold/ 0,2 l/ha Folicur Xpert

Ved meget meldug på de øverste 3 blade tilsættes: 0,2 l/ha Talus EC

Vårbyg

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Vårbyggen har generelt busket sig godt i de fleste marker og befinder sig nu i tidlig strækningsvækst (vækststadium 30-32). Vi observerer begyndende angreb af pletsvampe – især bygbladplet og skoldplet – primært i marker med forfrugt byg og uden pløjning. Så vær opmærksom på svampeangreb i dine vårbygmarker fra nu af. Læs mere om svampebekæmpelse i vårsæd længere ned i denne TILVÆKST Salgsafgrøder..

Opfølgning på ukrudtsbekæmpelse i vårsæd

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Det er tid til at vurdere effekten af den tidligere ukrudtsbekæmpelse.

Er der behov for opfølgning, bør det gøres snarest.

Effektive midler:

- 0,3 l/ha Starane 333 HL/ Pixxaro EC – mod pileurter, fuglegræs, haneke (OBS: Pixxaro må ikke anvendes i havre)
- 0,5–0,75 l/ha Starane XL / Primus XL / Zypar – mod raps, kamille (OBS: Zypar må ikke anvendes i havre)
- 0,5–0,75 l/ha Mustang Forte – hvis kamille har overlevet behandling med f.eks. Express, Accurate eller Hussar, indikerer det mulig resistens.

Vigtigt: Mustang Forte må anvendes til og med vækststadiet 32. Øvrige midler kan bruges til og med vækststadiet 39. Husk at tage højde for sædskifte- og halmrestriktioner ved brug af Mustang Forte.

MARK

Svampebekæmpelse i vårsæd

Af planterådgiver Birgit Vestergård

Vårsæd er generelt kommet godt fra start i år. Der er ikke større arealer med sen såning og deraf stressede planter. Tværtimod har det tørre forår mindsket svampetrykket af de fleste svampe.

Triazolregler – kan især drille i byg

Vårbyg er ofte bejdset med tebuconazol (Redigo Pro og lign). I tabel 2 regnes med, at byggen er bejdset.

Husk, at både kornets stadium og om der er bejdset eller ej, skal angives for korrekt triazol-beregning.

Afstandsregler til veje m.m.

For vårsæd er det især i byg, hvor Propulses 5 m afstandskrav til veje m.m. er bøvlet. Propulse og Balaya har dog i utallige forsøg, tilsat relevante blandingspartnere- givet højere effekter/merudbytter end relevante alternativer mod "pletsvampe". Derfor mener vi som udgangspunkt, at Propulse bør fastholdes som en del af behandlingen omkring skridning. Løsninger med Balaya, der kun har et 2m afstandskrav til veje m.m. har pga. prisen givet lidt lavere nettomerudbytter end tilsvarende med Propulse. Pletsvampene har en lang udviklingstid og ikke vil "støve" ind over resten af marken fra de ubehandlede striber. Det rust-aktive middel i blandingen bør til gengæld udsprøjtes *helt* til markkanten.

Husk for alle midler med diverse (også 1-2 m) afstandskrav på etiketten at få nedreguleret det behandlede areal i sprøjtejournalen.

Byg

Som det ses af tabel 1 over de mest dyrkede bygsorter, er alle meget modtagelige for bygrust. Til gengæld får ingen af disse meldug, da det gamle Mlo-gen stadig virker fint. Mlo-meldugresistensen er dog koblet til dårlig resistens mod ramularia. I vårbyg kommer ramularia dog som regel så sent, at den normalt kun har lille betydning for udbyttet.

Tabel 1 De mest fremavlede vårbygsorters modtagelighed for svampesygdomme. Data fra 4 forsøg 2024. Kilde sortinfo.dk. De høje merudbytter for svampebehandling skyldes langt overvejende angreb af bygrust.

Sort	Bruttomerudbytte for svampebekæmpelse, 2024 hkg/ha	Bladplet (0-3)	Bygrust (0-3)	Skoldplet (0-3)	Meldug* (0-3)	Ramularia (0-3)
Laureate	13,4	1	3	1	mlo	3
Firefoxx	14,8	0	3	2	mlo	3
Skyway	15,3	2	3	2	mlo	3
Prospect	15,8	2	3	1	mlo	3
Wish	16,4	1	3	1	mlo	2
NOS Gambit	15,6	0	3	1	mlo	3
Blixen	15,9	1	3	1	mlo	3
KWS Thalís	12,9	3	3	2	mlo	3
NOS Lollipop	11,7	0	3	1	mlo	3
Austen	16,9	1	3	2	mlo	3
RGT Sirius	13,8	1	3	1	mlo	3
Florence	12,5	2	3	3	mlo	3

Modtagelighed 0-3 skala, hvor 0 er ikke modtagelig og 3 er meget modtagelig.

* Sorter med den effektive mlo-resistens mod meldug er angivet med mlo.

Hvornår skal man holde øje med svampe i byg?

I marker med meget bygghalm i overfladen bør man være meget opmærksom på bladplet. Det gælder især KWS Thalís. I år har vi set bladplet i enkelte marker med andre sorter. Kan man lett finde planter med bygbladplet og er der byg-stubrester i overfladen, bør der behandles med Comet Pro tidligt som foreslået i tabel 2. Husk at Comet Pro først er godkendt fra vækststadiet 30 og at der skal gå min 21 dage mellem to Comet Pro behandlinger.

Skulle interval-kravet blive et problem, kan Comet Pro udskiftes med Pictor Active i efterfølgende behandling. Også bygrust kan udløse en tidlig behandling jævnfør skadestærsklerne herunder. Vi har dog endnu ikke set rust i vårbyg, men vejret er til det p.t.

Generelt er et godt tidspunkt for behandlingen mod pletsvampe i vårbyg med Propulse + evt. blandingspartner omkring skridning. Der er *ingen* grund til at afvente gennemskridning, da bygsvampene ikke går i akset.

Skadestærskler i vårbyg

Meldug (kun i Focus): 1-10 % planter

Bygrust: 10 % angrebne planter

Bygbladplet: I KWS Thalís: 10 % angrebne planter, øvrige sorter: 50 % angrebne planter i strækningsfasen herefter 25 %. Se billede 1.

Skoldplet: 10 % angrebne planter og 5 dage med over 1 mm indenfor de seneste 14 dage. Optællingen starter i vækststadiet 31 (1. knæ mærkbart) i sorter med karakteren 2-3 i tabel 1. Vanding tæller halvt med.

For sorter med karakteren 0-1 i modtagelighed starter optællingen af nedbørsdøgn først i vækststadie 32 (2. knæ mærkbart) og der skal her 7 dage til at udløse en behandling.

Tabel 2 Løsningsforslag i vårbyg. Priser er ifølge Middeldatabasen.dk (pr. september 2024). Midler med indhold af "kritisk triazol" med rød skrift. Obs afstandskrav til veje m.m. for Propulse og Pictor Active.

Løsning mod Fed skrift: god virkning	Afgrødens stadium	Løsning	Prisniveau kr./ha	Bidrag til Triazol-regnskab	Bemærkninger
Bladplet, bygrust, skoldplet	30-33	0,3 Comet Pro	125	0	Obs bladplet ved mange byg-halmrester i bunden. Comet Pro max 2 gange med min. 21 dages interval.
Skoldplet bladplet, rust	30-33	0,25 Proline Xpert EC 240	100	37	(I st. 33 er triazol-bidraget dog kun 24 %)
Bladplet, skoldplet, rust, ramularia, meldug	37-59	0,4 Propulse SE 250 + 0,2 Comet Pro	250	0	Propulse max 1 gang. Comet Pro max 2 gange med min. 21 dages interval
Skoldplet bladplet, rust, meldug	37-59	0,4 Propulse SE 250 + 0,25 Orius Gold	215	59	Propulse max 1 gang. Orius G. max. 2 gange. Obs triazolregler
Skoldplet, rust, ramularia meldug	37-59	0,2 Propulse SE 250 + 0,3 Pictor Active + 0,15 sprede - klæbemiddel	230	0	Propulse: max 1 gang. Pictor A. max 2 gange med min. 14 dage mellem. Spr. kl.-middel på anbefaling fra firmaet bag Pictor A.
Rust	59-69	0,3 Orius Gold	55	47	Sen supplerende behandling. Senest st. 69 (blomstring afsluttet). Orius: max. 2 gange. Obs triazolregler.

Billede 1 Bygbladplet i vårbyg (LG Flamenco). Her af "nettypen", som er ret firkantede pletter med tværstreger. Næst efter rust er bladplet den farligste svamp i byg udbyttedmæssigt. (Foto: Birgit Vestergård, SAGRO)

I havre er det som regel meldug, der udløser svampebehandlingen. Det gælder dog ikke for sorten Delfin som ikke er modtagelig for meldug.

Skadetærskler i havre

Meldug: 10-75 % angrebne planter under strækning, mindst i tidlige vækststadier

Bladplet: 25 % angrebne planter vækststadiet 32-65. Alle sorter er moderat modtagelige for bladplet.

0,3 Orius Gold/ Folicur Xpert EC 240/Proline Xpert EC 240 /Prosaro/Proline EC 250 og 0,15 Talius EC er gode meldugløsninger i havre. Her er således gode muligheder for at få brugt sine lagermidler.

OBS triazol-regler, af de foreslåede midler er kun Proline EC 250 og Talius EC uden triazoler. I de tidligste vækststadier tæller 0,3 l Orius Gold (60 g tebuconazol) fx 90 %.

Der kan tilsættes 0,2 Comet Pro eller Propulse SE 250, hvis der også ses bladplet.

Billede 2 Havrebladplet. (Foto: Seges)

Billede 3 Havrepletbakteriose, der kan forveksles med havrebladplet, men ikke behandles med svampemiddel. Bakteriose sidder ofte i kanterne/spidserne af bladene. (Foto: Jens Peder Pedersen, SAGRO).

Vårhvede

I vårhvede er meldug og gulrust som regel de betydende svampe, mens septoria sjældent er så tabsvoldende som i vinterhvede. Som det ses af tabel 3, er der ret lave merudbytter for svampebekæmpelse i vårhvede. I 2023 knapt rentable - undtaget hvor der var gulrust.

Tabel 3 De mest almindelige vårhvedesorters modtagelighed for svampesygdomme. Data fra 6 forsøg 2024. Kilde: SEGES

Sort	Bruttomerudbytte svampebekæmpelse, 2024 hkg/ha	Meldug (0-3)	Gulrust (0-3)
Kapitol	9,6	2	0
Bravens	(3,8)	(3)	(3)
Thorus	7,3	(3)	(1)
KWS Talisker	(2,0)	(1)	(0)
KWS Fixum	2,7	2	1

0-3 skala, hvor 0 er ikke modtagelig og 3 er meget modtagelig.
(): værdier fra 2023

Skadetærskler

Meldug: 25 % angrebne planter i de tidlige vækststadier

Gulrust: I modtagelige sorter (karakter 3 i tabel 3): Ved forekomst

Brunrust: 25 % angrebne planter i vækststadium 30-31 (1. knæ fremme). Herefter ved over 10 % angrebne planter.

Septoria: Vi har ingen sikker skadetærskel, men der skal mere fugt til at udløse behandling end i vinterhvede. Omkring skridning anbefales behandling, hvis der ses 10 % planter med angreb på 3. øverste blad.

Hvedebladplet: Her har vi heller ikke en sikker tærskel, men det er især aktuelt ved pløjefri dyrkning med hvede som forfrugt.

Tabel 4 Løsninger i vårhvede. Priser ifølge Middeldatabasen.dk (pr. september 2024).
"Kritisk triazol" mærket med rødt.

Løsning mod	Afgrødens stadium	Løsning	Prisniveau kr./ha	Bidrag til triazol-regnskab	Bemærkninger
Meldug	29-31	0,15 Talus EC	120	0	Max 2 gange med min 14 dages interval
Brunrust, gulrust, meldug, septoria	30-69	0,3- 0,5 Orius Gold	55-90	56-94	Højest dosis i de sene vækststadier. Max. 2 gange. Obs triazolregler
Brunrust, gulrust, meldug, septoria	30-69	0,25 -0,4 Folicur Xpert EC 240	80-130	60-96	Højest dosis i de sene vækststadier. Max 2 gange med min 14 dage i mellem. Obs triazolregler
Brunrust, gulrust, meldug, septoria, hvedebladplet	30-69	0,25- 0,4 Prosaro	90-140	37-75	Mest i de sene vækststadier. Max 2 gange med min 14 dage i mellem. Obs triazolregler
Brunrust, gulrust, meldug, septoria, hvedebladplet	39-61	0,25 Orius Gold + 0,3 Propulse SE 250	170	20	Max. 2 gange. 0,2 Folicur Xpert EC 240 eller Prosaro kan erstatte Orius G. Obs triazolregler

PRÆCISION

Færdiggødsning og graduering i vårbyg

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Vårbyggen er nu i vækststadie 30-32 og viser en flot respons på det tilførte kvælstof. Sammenlignet med de seneste tre år – og især sidste år – er udviklingen markant fremskreden. Normalt når vårbyggen først stadie 31 omkring 20.-25. maj. Den tidlige såning og de gunstige vækstbetingelser har indtil nu givet "medvind på cykelstien".

Nu truer tørken dog vårbyggen, og det er derfor tid til at revurdere gødningsstrategien. Som situationen ser ud, bliver kvælstofbehovet næppe større end det, man oprindeligt planlagde efter. Har man gemt kvælstof til senere tildeling, bør man vurdere sin udbytteforventning nøje – eventuelt med en N-Tester – inden gødningen udbringes og hvis der ikke kan vandes.

Som tommelfingerregel gælder, at for hver ton man nedjusterer udbytteforventningen, bør der reduceres med 15-20 kg N/ha i gødningsplanen. Det kan altså være klogt at lade en del af gødningen blive i laden til en anden god gang. Vårbyg kan gødes til højere udbytte frem til vækststadie 39, men det kræver nedbør eller vanding for at opløse næringsstofferne effektivt.

Der findes i øjeblikket gode biomassemålinger, og byggen viser målbare forskelle. Det klare vejr giver satellitterne

mulighed for flere målinger om ugen. Ved graduering bør du vælge en fordelingsstrategi, hvor de kraftige områder "låner" lidt kvælstof ud som i stedet tilføres de svagere områder. Undgå dog at overgødske områder med lavt plantetal eller mistrivsel, da merudbytte her ikke opnås med ekstra kvælstof.

REGLER OG TILSKUD

N-kvote til græs

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

For at opnå en N-kvote til græs, skal der være græssende dyr på ejendommen eller der skal tages slet, så der er balance mellem antal dyr og Foderenheder. Har du flere FE i alt end dine dyr kan aftage, skal der sælges FE ud af bedriften eller N-kvoten nedsættes så der er balance.

Sælger du FE, skal du huske, at det skal være på regning så der tydeligt fremgår antal FE og prisen bør være sat til markedsprisen. 0,50 kr. pr. FE har været i spil som minimum.

Har du FE på lager skal de med på statussedlen. Græsset skal være solgt senest i den efterfølgende planperiode, dvs. 31. juli året efter.

Alt dette kan din planterådgiver hjælpe dig med ved markplanlægningen. Præciseringen skyldes at der har været kontrolsager af gødningsregnskabet, hvor der er fundet problemer med opgørelsen af FE.

Målrettede efterafgrøder

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Landbrugsstyrelsen har nu sendt breve ud til dem der har tilmeldt målrettede efterafgrøder. Nogle der har for få og andre har for mange.

De der har for få, vil først senere få besked om at de skal etablere obligatoriske efterafgrøder eller tage træk i N-kvoten.

De der har for mange, skal nu afgøre, om de ikke skal etableres eller om de skal konverteres til pligtige efterafgrøder.

Din planterådgiver kan hjælpe med at optimere din bedrift, så du udnytter allerede etablerede efterafgrøder eller kan undlade at etablere efter høst.

Ændringsfrist til Fællesskema

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Skal du have noget ændret i dit Fællesskema, skal det være senest d. 23. maj. Du kan få nye marker med, ændre afgrøder, indsende forsinket ansøgning mm.

VANDING

Vandingsbehov

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

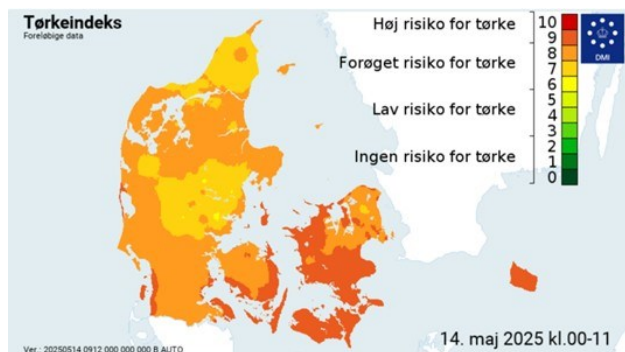
Vi ser nu ind i en periode med temperaturer på op til 20 °C så langt DMI kan spå om vejret. Der er ikke udsigt til regn de næste 10 dage. Det betyder, at dem der kan vande, skal optimere deres vanding mest muligt, for at opnå det størst mulige udbytte.

Vandunderskuddet ligger i disse dage på ca. 60-80 mm. i de sydvestlige egne lidt mere. Se figur 1. Den næste uge byder på en daglig fordampning på 4-5 mm.

Når vi så tidligt på sæsonen har udvandet ca. halvdelen af vandmængden, er det særligt vigtigt at holde hus med vandet og evt. prioritere til højeværdiafgrøder.

Figur 1 I oversigten er der udvandet 60 mm.

Figur 2 Tørkeindeks pr. 14. maj 2025. (Kilde: DMI)

Korttidstilladelse til vandindvinding

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Sidst der var en alvorlig tørkeperiode, var i 2018 og til dels 2023. I den forbindelse blev det muligt at søge om en korttidstilladelse til vandindvinding.

Betingelserne til at få tilladelsen skal være opfyldt, baseret på DMI's data som viser, at vi har en "ekstraordinær vejr-situation". Vi håber på en hurtig sagsbehandling på 10 – 14 dage, på trods af at det er en individuel sagsbehandling. Vi kan kun opfordre til at få kontaktet kommunen hurtigst muligt for at få den ekstra vandmængde til vanding.

Holstebro kommune har åbnet for muligheden for ansøgning på holstebro.dk, hvor du skal logge på med Mit-ID og der gennemfører en ansøgning.

Herning kommune skriver på deres hjemmeside:

Ved fornyet tilladelse til markvanding indgår Ringkjøbing Amts tidligere vilkår i vurderingen, hvor mængden i tilladelser blev givet som gennemsnit over 3 år.

Herning Kommune vurderer, om dette vilkår kan videreføres. Vi vurderer, hvor meget mængden kan overskrides enkelte år, hvis gennemsnit over tre år overholdes. Der kan gives tilladelse til overskridelse enkelte år med op til 25 %.

Ønske du hjælp fra SAGRO kan følgende medarbejdere hjælpe med ansøgningen:

- Per Lousdal, mobil 29102353, mail: pll@sagro.dk
- Nina Laudal Jensen, mobil 20249997, mail: nlj@sagro.dk

Konsekvenserne ved overskridelse af vandindvindingstilladelsen, er træk i støtten, desværre i nogle tilfælde meget langt op over de 3 % som vi ofte ser i andre sammenhænge.

Opfordringen herfra skal lyde, at der skal passes godt på tilladelsen, bl.a. ved at overholde mængden og få den indberettet, når det er tid for det. Det er vigtigt at stå godt, når der skal søges fornyelse af tilladelsen næste gang.